๙. จมฺเปยฺยกฺขนฺธโก

๒๓๔. กสฺสปโคตฺตภิกฺขุวตฺถุ

๓๘๐. เตนสมเยน พุทฺโธ ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเรฯ เตน โข ปน สมเยน กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นาม โหติฯ ตตฺถ กสฺสปโคตฺโต นาม ภิกฺขุ อาวาสิโก โหติ ตนฺติพทฺโธ อุสฺสุกฺกํ อาปนฺโน – กินฺติ อนาคตา จ เปสลา ภิกฺขู อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ เปสลา ภิกฺขู ผาสุ วิหเรยฺยุํ, อยญฺจ อาวาโส วุทฺธึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺเชยฺยาติฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ จาริกํ จรมานา เยน วาสภคาโม ตทวสรุํฯ อทฺทสา โข กสฺสปโคตฺโต ภิกฺขุ เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต, ทิสฺวาน อาสนํ ปญฺญเปสิ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, ปานีเยน อาปุจฺฉิ, นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อถ โข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘ภทฺทโก โข อยํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อิเธว วาสภคาเม นิวาสํ กเปฺปมา’’ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู ตเตฺถว วาสภคาเม นิวาสํ กเปฺปสุํฯ

อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – ‘‘โย โข อิเมสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกกิลมโถ โส ปฏิปฺปสฺสทฺโธฯ เยปิเม โคจเร อปฺปกตญฺญุโน เตทานิเม โคจเร ปกตญฺญุโนฯ ทุกฺกรํ โข ปน ปรกุเลสุ ยาวชีวํ อุสฺสุกฺกํ กาตุํ, วิญฺญตฺติ จ มนุสฺสานํ อมนาปาฯ ยํนูนาหํ น อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยํ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมิ’’นฺติฯ โส น อุสฺสุกฺกํ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อถ โข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘ปุเพฺพ ขฺวายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานายํ น อุสฺสุกฺกํ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ ทุโฏฺฐทานายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อาวาสิกํ [อิมํ อาวาสิกํ (สฺยา.)] ภิกฺขุํ อุกฺขิปามา’’ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู สนฺนิปติตฺวา กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ‘‘ปุเพฺพ โข ตฺวํ, อาวุโส, นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานิ ตฺวํ น อุสฺสุกฺกํ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโนฯ ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’’นฺติ? ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺย’’นฺติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ

อถ โข กสฺสปโคตฺตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – ‘‘อหํ โข เอตํ น ชานามิ ‘อาปตฺติ วา เอสา อนาปตฺติ วา, อาปโนฺน จมฺหิ [วมฺหิ (?)] อนาปโนฺน วา, อุกฺขิโตฺต จมฺหิ อนุกฺขิโตฺต วา, ธมฺมิเกน วา อธมฺมิเกน วา, กุเปฺปน วา อกุเปฺปน วา, ฐานารเหน วา อฏฺฐานารเหน วา’ฯ ยํนูนาหํ จมฺปํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ เอตมตฺถํ ปุเจฺฉยฺย’’นฺติฯ อถ โข กสฺสปโคโตฺต ภิกฺขุ เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน จมฺปา เตน ปกฺกามิฯ อนุปุเพฺพน เยน จมฺปา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสโมฺมทิตุํฯ อถ โข ภควา กสฺสปโคตฺตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, ภิกฺขุ, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคโต, กุโต จ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาคจฺฉสี’’ติ? ‘‘ขมนียํ, ภควา; ยาปนียํ, ภควา; อปฺปกิลมเถน จาหํ, ภเนฺต, อทฺธานํ อาคโตฯ อตฺถิ, ภเนฺต, กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นามฯ ตตฺถาหํ, ภควา, อาวาสิโก ตนฺติพทฺโธ อุสฺสุกฺกํ อาปโนฺน – ‘กินฺติ

อนาคตา จ เปสลา ภิกฺขู อาคเจฺฉยฺยุํ, อาคตา จ เปสลา ภิกฺขู ผาสุ วิหเรยฺยุํ, อยญฺจ อาวาโส วุทฺธึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺเชยฺยา’ติฯ อถ โข, ภเนฺต, สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ จาริกํ จรมานา เยน วาสภคาโม ตทวสรุํฯ อทฺทสํ โข อหํ, ภเนฺต, เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉเนฺต, ทิสฺวาน อาสนํ ปญฺญเปสึ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปึ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสึ, ปานีเยน อปุจฺฉึ, นหาเน อุสฺสุกฺกํ อกาสึ, อุสฺสุกฺกมฺปิ อกาสึ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึ ฯ อถ โข เตสํ, ภเนฺต, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘ภทฺทโก โข อยํ อาวุโส อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อิเธว วาสภคาเม นิวาสํ กเปฺปมา’ติฯ อถ โข เต, ภเนฺต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู ตเตฺถว วาสภคาเม นิวาสํ กเปฺปสุํฯ ตสฺส มยฺหํ, ภเนฺต, เอตทโหสิ – ‘โย โข อิเมสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกกิลมโถ โส ปฏิปฺปสฺสโทฺธฯ เยปิเม โคจเร อปฺปกตญฺญุโน เตทานิเม โคจเร ปกตญฺญุโนฯ ทุกฺกรํ โข ปน ปรกุเลสุ ยาวชีวํ อุสฺสุกฺกํ กาตุํ, วิญฺญตฺติ จ มนุสฺสานํ อมนาปาฯ ยํนูนาหํ น อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยํ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมิ’นฺติฯ โส โข อหํ, ภเนฺต, น อุสฺสุกฺกํ อกาสึ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อถ โข เตสํ, ภเนฺต, อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘ปุเพฺพ ขฺวายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุ นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานายํ น อุสฺสุกฺกํ กโรติ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ ทุโฎฺฐทานายํ, อาวุโส, อาวาสิโก ภิกฺขุฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, อาวาสิกํ ภิกฺขุํ อุกฺขิปามา’ติฯ อถ โข เต, ภเนฺต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู สนฺนิปติตฺวา มํ เอตทโวจุํ – ‘ปุเพฺพ โข ตฺวํ, อาวุโส, นหาเน อุสฺสุกฺกํ กโรสิ, อุสฺสุกฺกมฺปิ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ โสทานิ ตฺวํ น อุสฺสุกฺกํ กโรสิ ยาคุยา ขาทนีเย ภตฺตสฺมึฯ อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺนฯ ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’นฺติ ? ‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปเสฺสยฺย’นฺติฯ อถ โข เต, ภเนฺต, อาคนฺตุกา ภิกฺขู มํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสุฯ ตสฺส มยฺหํ, ภเนฺต, เอตทโหสิ – ‘อหํ โข เอตํ น ชานามิ ‘อาปตฺติ วา เอสา อนาปตฺติ วา, อาปโนฺน จมฺหิ อนาปโนฺน วา, อุกฺขิโตฺต จมฺหิ อนุกฺขิโตฺต วา, ธมฺมิเกน วา อธมฺมิเกน วา, กุเปฺปน วา อกุเปฺปน วา, ฐานารเหน วา อฎฺฐานารเหน วา’ฯ ยํนูนาหํ จมฺปํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ เอตมตฺถํ ปุเจฺฉยฺย’นฺติฯ ตโต อหํ, ภควา, อาคจฺฉามี’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ เอสา, ภิกฺขุ, เนสา อาปตฺติฯ อนาปโนฺนสิ, นสิ อาปโนฺนฯ อนุกฺขิโตฺตสิ, นสิ อุกฺขิโตฺตฯ อธมฺมิเกนาสิ กเมฺมน อุกฺขิโตฺต กุเปฺปน อฎฺฐานารเหนฯ คจฺฉ ตฺวํ, ภิกฺขุ, ตเตฺถว วาสภคาเม นิวาสํ กเปฺปหี’’ติฯ ‘‘เอวํ, ภเนฺต’’ติ โข กสฺสปโคโตฺต ภิกฺขุ ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุฎฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน วาสภคาโม เตน ปกฺกามิฯ

๓๘๑. อถโข เตสํ อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร – ‘‘อลาภา วต โน, น วต โน ลาภา, ทุลฺลทฺธํ วต โน, น วต โน สุลทฺธํ, เย มยํ สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิมฺหาฯ หนฺท, มยํ, อาวุโส, จมฺปํ คนฺตฺวา ภควโต สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสมา’’ติฯ อถ โข เต อาคนฺตุกา ภิกฺขู เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน จมฺปา เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุเพฺพน เยน จมฺปา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสโมฺมทิตุํฯ อถ โข ภควา เต ภิกฺขู เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิตฺถ อปฺปกิลมเถน อทฺธานํ อาคตา, กุโต จ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาคจฺฉถา’’ติ ? ‘‘ขมนียํ, ภควา; ยาปนียํ, ภควา; อปฺปกิลมเถน จ มยํ, ภเนฺต, อทฺธานํ อาคตาฯ อตฺถิ, ภเนฺต, กาสีสุ ชนปเท วาสภคาโม นามฯ ตโต มยํ, ภควา, อาคจฺฉามา’’ติฯ ‘‘ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาวาสิกํ ภิกฺขุํ อุกฺขิปิตฺถา’’ติ? ‘‘เอวํ, ภเนฺต’’ติฯ ‘‘กิสฺมึ, ภิกฺขเว, วตฺถุสฺมึ การเณ’’ติ? ‘‘อวตฺถุสฺมึ, ภควา, อการเณ’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา – ‘‘อน

นุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิสฺสถฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…'' วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''น, ภิกฺขเว, สุทฺโธ ภิกฺขุ อนาปตฺติโก อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิตพฺโพฯ โย อุกฺขิเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ''อจฺจโย โน, ภนฺเต, อจฺจคมา ยถาพาเล ยถามูเฬฺห ยถาอกุสเล, เย มยํ สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิมฺหาฯ เตสํ โน, ภนฺเต, ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายา''ติฯ ''ตคฺฆ, ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาเล ยถามูเฬฺห ยถาอกุสเล, เย ตุเมฺห สุทฺธํ ภิกฺขุํ อนาปตฺติกํ อวตฺถุสฺมึ อการเณ อุกฺขิปิตฺถฯ ยโต จ โข ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรถ, ตํ โว มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุทฺธิเหสา , ภิกฺขเว, อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ, อายตึ [อายตึ จ (สี.)] สํวรํ อาปชฺชตี''ติฯ

กสฺสปโคตฺตภิกฺขุวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

๒๓๕. อธมฺเมน วคฺคาทิกมฺมกถา

๓๘๒. เตน โข ปน สมเยน จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปติ, เอโกปิ เทฺว อุกฺขิปติ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปติ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ; เทฺวปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ, เทฺวปิ เทฺว อุกฺขิปนฺติ, เทฺวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ, เทฺวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ ; สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ; สมฺพหุลาปิ เทฺว อุกฺขิปนฺติ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ; สโงฺฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ เทฺว อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสติ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสติ, เทฺวปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, เทฺวปิ เทฺว อุกฺขิปิสฺสนฺติ, เทฺวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสนฺติ, เทฺวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ เทฺว อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสนฺติ, สโงฺฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสตี''ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จมฺปายํ ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ…เป.… สโงฺฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปตี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ โมฆปุริสานํ อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ…เป.… สโงฺฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปิสฺสติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ –

๓๘๓. ''อธเมฺมน เจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, อธเมฺมน [อธเมฺมน เจ ภิกฺขเว (สฺยา.)]สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน วคฺค

กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; เอโกปิ เอกํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ เทฺว อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เอโกปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; เทฺวปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เทฺวปิ เทฺว อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เทฺวปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, เทฺวปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; สมฺพหุลาปิ เอกํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ เทฺว อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ สมฺพหุเล อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ, สมฺพหุลาปิ สงฺฆํ อุกฺขิปนฺติ อกมฺมํ น จ กรณียํ; สโงฺฆปิ สงฺฆํ อุกฺขิปติ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๘๔. ‘‘จตฺตาริมานิ , ภิกฺขเว, กมฺมานิ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมตฺตา วคฺคตฺตา กุปฺปํ อฎฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมตฺตา กุปฺปํ อฎฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ วคฺคตฺตา กุปฺปํ อฎฺฐานารหํ; น, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กาตพฺพํ, น จ มยา เอวรูปํ กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยทิทํ ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, อิทํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ธมฺมตฺตา สมคฺคตฺตา อกุปฺปํ ฐานารหํ; เอวรูปํ, ภิกฺขเว, กมฺมํ กาตพฺพํ, เอวรูปญฺจ มยา กมฺมํ อนุญฺญาตํฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวรูปํ กมฺมํ กริสฺสาม ยทิทํ ธเมฺมน สมคฺคนฺติ – เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพ’’นฺติฯ

อธเมฺมน วคฺคาทิกมฺมกถา นิฎฺฐิตาฯ

๒๓๖. ญตฺติวิปนฺนกมฺมาทิกถา

๓๘๕. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กโรนฺติ; ญตฺติวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ, อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ ญตฺติสมฺปนฺนํ, ญตฺติวิปนฺนมฺปิอนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ กโรนฺติ, อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ กโรนฺติ, อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ กโรนฺติ; ปฎิกุฎฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฎฺฐานารหํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กริสฺสนฺติ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ; ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ กริสฺสนฺติ; ญตฺติวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ, อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ ญตฺติสมฺปนฺนํ, ญตฺติวิปนฺนมฺปิ อนุสฺสาวนวิปนฺนมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ กริสฺสนฺติ, อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ กริสฺสนฺติ, อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ กริสฺสนฺติ; ปฎิกุฎฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กริสฺสนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฎฺฐานารห’’นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวรูปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ กโรนฺติ…เป.… ปฎิกุฎฺฐกตมฺปิ กมฺมํ กโรนฺติ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฎฺฐานารห’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

๓๘๖. ‘‘อธเมฺมน เจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ ; อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ญตฺติวิปนฺนเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อนุสฺสาวนสมฺปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อนุสฺสาวนวิปนฺนเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ญตฺติสมฺปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ญตฺติวิปนฺนเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อนุสฺสาวนวิปนฺนํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ ธมฺมา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ วินยา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; อญฺญตฺราปิ สตฺถุสาสนา กมฺมํ อกมฺมํ น จ กรณียํ; ปฏิกุฏฺฐกตเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ อธมฺมิกํ กุปฺปํ อฏฺฐานารหํ อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๘๗. ฉยิมานิ, ภิกฺขเว, กมฺมานิ – อธมฺมกมฺมํ, วคฺคกมฺมํ, สมคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ , ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม เอกาย ญตฺติยา กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ทฺวีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม เอกาย ญตฺติยา กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํ ฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ทฺวีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ตีหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม จตูหิ ญตฺตีหิ กมฺมํ กโรติ, น จ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ตีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม จตูหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, น จ ญตฺติํ ฐเปติ – อธมฺมกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตาปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – วคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, วคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ – สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ – สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว , กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตาปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ , สมฺมุขีภูตา ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ กมฺมวาจํ อนุสฺสาเวติ, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํฯ

กตมญฺจ, ภิกฺขเว, ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ? ญตฺติทุติเย เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ ญตฺตึ ฐเปติ, ปจฺฉา เอกาย กมฺมวาจาย กมฺมํ กโรติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ – ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํฯ ญตฺติจตุเตฺถ เจ, ภิกฺขเว, กเมฺม ปฐมํ ญตฺตึ ฐเปติ, ปจฺฉา ตีหิ กมฺมวาจาหิ กมฺมํ กโรติ, ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา, เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉโนฺท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา น ปฏิโกฺกสนฺติ, ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํฯ อิทํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ธเมฺมน สมคฺคกมฺมํฯ

ญตฺติวิปนฺนกมฺมาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๗. จตุวคฺคกรณาทิกถา

๓๘๘. ปญฺจสงฺฆา – จตุวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ ปญฺจวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, ทสวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, วีสติวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, อติเรกวีสติวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ จตุวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, ฐเปตฺวา ตีณิ กมฺมานิ – อุปสมฺปทํ ปวารณํ อพฺภานํ, ธเมฺมน สมโคฺคสพฺพกเมฺมสุ กมฺมปฺปโตฺตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ ปญฺจวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, ฐเปตฺวา เทฺว กมฺมานิ – มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อุปสมฺปทํ อพฺภานํ, ธเมฺมน สมโคฺค สพฺพกเมฺมสุ กมฺมปฺปโตฺตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ ทสวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ, ฐเปตฺวา เอกํ กมฺมํ – อพฺภานํ, ธเมฺมน สมโคฺค สพฺพกเมฺมสุ กมฺมปฺปโตฺตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ วีสติวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆ ธเมฺมน สมโคฺค สพฺพกเมฺมสุกมฺมปฺปโตฺตฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, ยฺวายํ อติเรกวีสติวโคฺค ภิกฺขุสโงฺฆธเมฺมน สมโคฺค สพฺพกเมฺมสุ กมฺมปฺปโตฺตฯ

๓๘๙. จตุวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ จตุวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํ…เป….ฯ สามเณรจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สามเณริจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุกฺขิตฺตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺขิตฺตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปณฺฑกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ เถยฺยสํวาสกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ติรจฺฉานคตจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มาตุฆาตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปิตุฆาตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อรหนฺตฆาตกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ภิกฺขุนิทูสกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ สงฺฆเภทกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ โลหิตุปฺปาทกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อุภโตพฺยญฺชนกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ นานาสํวาสกจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ นานาสีมาย ฐิตจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํน จ กรณียํฯ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, ตํจตุโตฺถ กมฺมํ กเรยฺย … อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

จตุวรฺคฯ

๓๙๐. ปญฺจวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ปญฺจวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย…เป….ฯ สามเณรปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… สามเณริปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย … สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺขิตฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปณฺฑกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… เถยฺยสํวาสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ติตฺถิยปกฺกนฺตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ติรจฺฉานคตปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… มาตุฆาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ปิตุฆาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อรหนฺตฆาตกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ภิกฺขุนิทูสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… สงฺฆเภทกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… โลหิตุปฺปาทกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อุภโตพฺยญฺชนกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… นา

นาสํวาสกปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… นานาสีมาย ฐิตปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… อิทฺธิยา เวหาเส ฐิต ปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย… ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, ตํปญฺจโม กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

ปญฺจวคฺคกรณํฯ

๓๙๑. ทสวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิทสโม กมฺมํ กเรยฺย, อกมฺมํ น จ กรณียํฯ ทสวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานทสโม กมฺมํ กเรยฺย, อกมฺมํ น จ กรณียํ…เป…. ฯ ทสวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, ตํทสโม กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

ทสวคฺคกรณํฯ

๓๙๒. วีสติวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ ภิกฺขุนิวีโส กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ วีสติวคฺคกรณเญฺจ, ภิกฺขเว, กมฺมํ สิกฺขมานวีโส กมฺมํ กเรยฺย …เป…. สามเณรวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สามเณริวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺขิตฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปณฺฑกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… เถยฺยสํวาสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ติตฺถิยปกฺกนฺตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ติรจฺฉานคตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… มาตุฆาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ปิตุฆาตกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อรหนฺตฆาตกวีโสกมฺมํ กเรยฺย… ภิกฺขุนิทูสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… สงฺฆเภทกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… โลหิตุปฺปาทกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อุภโตพฺยญฺชนกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… นานาสํวาสกวีโส กมฺมํ กเรยฺย… นานาสีมาย ฐิตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตวีโส กมฺมํ กเรยฺย… ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, ตํวีโส กมฺมํ กเรยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

วีสติวคฺคกรณํฯ

จตุวคฺคกรณาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๘. ปาริวาสิกาทิกถา

๓๙๓. ปาริวาสิกจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มูลาย ปฏิกสฺสนารหจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มานตฺตารหจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ มานตฺตจาริกจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ อพฺภานารหจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย – อกมฺมํ น จ กรณียํฯ

๓๙๔. เอกจฺจสฺส, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา รุหติ, เอกจฺจสฺส น รุหติฯ กสฺส จ, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา น รุหติ? ภิกฺขุนิยา, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา น รุหติฯ สิกฺขมานาย, ภิกฺขเว…เป…. สามเณรสฺส, ภิกฺขเว… สามเณริยา, ภิกฺขเว… สิกฺขาปจฺจกฺขา

ตกสฺส ภิกฺขเว… อนฺติมวตฺถุํ อชฺฌาปนฺนกสฺส, ภิกฺขเว … อุมฺมตฺตกสฺส, ภิกฺขเว… ขิตฺตจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว… เวทนาฏฺฏสฺส, ภิกฺขเว… อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว… อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว… ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺคอุกฺขิตฺตกสฺส, ภิกฺขเว… ปณฺฑกสฺส, ภิกฺขเว… เถยฺยสํวาสกสฺส, ภิกฺขเว… ติตฺถิยปกฺกนฺตกสฺส, ภิกฺขเว … ติรจฺฉานคตสฺส ภิกฺขเว… มาตุฆาตกสฺส, ภิกฺขเว… ปิตุฆาตกสฺส, ภิกฺขเว… อรหนฺตฆาตกสฺส, ภิกฺขเว… ภิกฺขุนิทูสกสฺส, ภิกฺขเว… สงฺฆเภทกสฺส, ภิกฺขเว… โลหิตุปฺปาทกสฺส, ภิกฺขเว… อุภโตพฺยญฺชนกสฺส, ภิกฺขเว… นานาสํวาสกสฺส, ภิกฺขเว… นานาสีมาย ฐิตสฺส, ภิกฺขเว… อิทฺธิยา เวหาเส ฐิตสฺส, ภิกฺขเว, ยสฺส สโงฺฆ กมฺมํ กโรติ, ตสฺส จ [ตสฺส (สฺยา.)], ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา น รุหติฯ อิเมสํ โข, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา น รุหติฯ

กสฺส จ, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา รุหติ? ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขเว, ปกตตฺตสฺส

สมานสํวาสกสฺส สมานสีมาย ฐิตสฺส อนฺตมโส อานนฺตริกสฺสาปิ [อนนฺตริกสฺสาปิ (สฺยา.)]ภิกฺขุโน วิญฺญาเปนฺตสฺส สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา รุหติฯ อิมสฺส โข, ภิกฺขเว, สงฺฆมเชฺฌ ปฏิโกฺกสนา รุหติฯ

ปาริวาสิกาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๓๙. เทฺวนิสฺสารณาทิกถา

๓๙๕. เทฺวมา, ภิกฺขเว, นิสฺสารณาฯ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต นิสฺสารณํฯ ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ, เอกโจฺจ สุนิสฺสาริโต, เอกโจฺจ ทุนฺนิสฺสาริโตฯ กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต นิสฺสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโต? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สุโทฺธ โหติ อนาปตฺติโกฯ ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต นิสฺสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – ทุนฺนิสฺสาริโตฯ

กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต นิสฺสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโต? อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยโตฺต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิ, ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต นิสฺสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ นิสฺสาเรติ – สุนิสฺสาริโตฯ

๓๙๖. เทฺวมา , ภิกฺขเว, โอสารณาฯ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต โอสารณํ ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ, เอกโจฺจ โสสาริโต, เอกโจฺจ โทสาริโตฯ กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริโต? ปณฺฑโก, ภิกฺขเว, อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ เถยฺยสํวาสโก, ภิกฺขเว, อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ ติตฺถิยปกฺกนฺตโก, ภิกฺขเว…เป.… ติรจฺฉานคโต, ภิกฺขเว… มาตุฆาตโก, ภิกฺขเว… ปิตุฆาตโก, ภิกฺขเว… อรหนฺตฆาตโก, ภิกฺขเว… ภิกฺขุนิทูสโก, ภิกฺขเว… สงฺฆเภทโก, ภิกฺขเว… โลหิตุปฺปาทโก, ภิกฺขเว… อุภโตพฺยญฺชนโก, ภิกฺขเว, อปฺปโตฺต, โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ ส

โงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริโตฯ อิเม วุจฺจนฺติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลา อปฺปตฺตา โอสารณํ, เต เจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โทสาริตาฯ

กตโม จ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โสสาริโต? หตฺถจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว, อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ, โสสาริโตฯ ปาทจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว…เป…. หตฺถปาทจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… กณฺณจฺฉิโนฺน , ภิกฺขเว… นาสจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… กณฺณนาสจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… องฺคุลิจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… อฬจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… กณฺฑรจฺฉิโนฺน, ภิกฺขเว… ผณหตฺถโก, ภิกฺขเว… ขุโชฺช, ภิกฺขเว… วามโน, ภิกฺขเว… คลคณฺฑี, ภิกฺขเว… ลกฺขณาหโต, ภิกฺขเว… กสาหโต, ภิกฺขเว… ลิขิตโก, ภิกฺขเว… สีปทิโก, ภิกฺขเว… ปาปโรคี, ภิกฺขเว… ปริสทูสโก, ภิกฺขเว… กาโณ, ภิกฺขเว… กุณี, ภิกฺขเว… ขโญฺช, ภิกฺขเว… ปกฺขหโต, ภิกฺขเว… ฉินฺนิริยาปโถ, ภิกฺขเว… ชราทุพฺพโล, ภิกฺขเว… อโนฺธ, ภิกฺขเว… มูโค, ภิกฺขเว… พธิโร, ภิกฺขเว… อนฺธมูโค, ภิกฺขเว… อนฺธพธิโร, ภิกฺขเว… มูคพธิโร, ภิกฺขเว… อนฺธมูคพธิโร, ภิกฺขเว, อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โสสาริโตฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อปฺปโตฺต โอสารณํ, ตเญฺจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โสสาริโตฯ อิเม วุจฺจนฺติ, ภิกฺขเว, ปุคฺคลา อปฺปตฺตา โอสารณํ, เต เจ สโงฺฆ โอสาเรติ – โสสาริตาฯ

เทฺวนิสฺสารณาทิกถา นิฎฺฐิตาฯ

วาสภคามภาณวาโร นิฎฺฐิโต ปฐโมฯ

๒๔๐. อธมฺมกมฺมาทิกถา

๓๙๗. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฎฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’’นฺติ? โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ปฎิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปฎิกโรหิ ตํ อาปตฺติ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมยํ ปฎิกเรยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ ปาปิกา ทิฎฺฐิ ปฎินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฎฺฐิ, ปฎินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฎฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฎฺฐิ, ยมหํ ปฎินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฎฺฐพฺพา, น โหติ อาปตฺติ ปฎิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ? ปฎิกโรหิ ตํ อาปตฺติ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺยํฯ

นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺย’’นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺยํ; นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏินิสฺสเคฺควา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, น โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, น โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สงฺโฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

๓๙๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติฯ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ , อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’’นฺติ? โส เอวํ วเทติ – ‘‘อามาวุโส, ปสฺสามี’’ติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘อามาวุโส, ปฏิกริสฺสามี’’ติฯ ตํ สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฏฺฐิ; ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘อามาวุโส , ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามี’’ติฯ ตํ สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา…เป.… โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตา…เป.… โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตา…เป.… โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สงฺโฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปนฺโน, ปสฺสเสตํ อาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึ; ปาปิกา

เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘อามาวุโส, ปสฺสามิ, อาม ปฏิกริสฺสามิ, อาม ปฏินิสฺสชฺชิสฺสามี’’ติ ฯ ตํ สโงฺฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา อุกฺขิปติ – อธมฺมกมฺมํฯ

๓๙๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปสฺสเสตํ อาปตฺติ’’นฺติ? โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺติ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปฏิกเรยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘ปาปิกา เต, อาวุโส, ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมํฯ

อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา…เป.…

โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตา…เป.… โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตา …เป.… โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา, โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา, โหติ ปาปิกา ทิฏฺฐิ ปฏินิสฺสเชฺชตาฯ ตเมนํ โจเทติ สโงฺฆ วา สมฺพหุลา วา เอกปุคฺคโล วา – ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, อาวุโส, อาปโนฺน, ปสฺสเสตํอาปตฺตึ? ปฏิกโรหิ ตํ อาปตฺตึฯ ปาปิกา เต ทิฏฺฐิ, ปฏินิสฺสเชฺชตํ ปาปิกํ ทิฏฺฐิ’’นฺติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ, ยมหํ ปเสฺสยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, อาปตฺติ ยมหํ ปฏิกเรยฺยํฯ นตฺถิ เม, อาวุโส, ปาปิกา ทิฏฺฐิ, ยมหํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติฯ ตํ สโงฺฆ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา อุกฺขิปติ – ธมฺมกมฺมนฺติฯ

อธมฺมกมฺมาทิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๑. อุปาลิปุจฺฉากถา

๔๐๐. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม’’นฺติ? ‘‘อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม’’นฺติฯ ‘‘โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ อปฺปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป.… ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ อปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ … นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺ

พาชนียกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ… มานตฺตารหํ อเพฺภติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺมํ''ฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํ, เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ อปฺปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป…. ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํอปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ… มานตฺตารหํ อเพฺภติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๑. ''โยนุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ สมฺมุขา กโรติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺม''นฺติฯ ''โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ ปฏิปุจฺฉา กโรติ…เป…. ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ ปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อเพฺภติ… อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺมํฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ สมฺมุขา กโรติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ อนติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ ปฏิปุจฺฉา กโรติ… ปฏิญฺญายกรณียํ กมฺมํ ปฏิญฺญาย กโรติ… สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ… ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ … ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อเพฺภติ… อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ อนติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๒. ''โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม''นฺติฯ ''โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ,

ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป…. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ, นิยสฺสกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ, อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, ปริวาสารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, มานตฺตารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… มานตฺตารหํ อเพฺภติ, อพฺภานารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, อุปสมฺปทารหํ อเพฺภติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''อธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, อวินยกมฺม''นฺติฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป…. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ , นิยสฺสกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ, อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, ปริวาสารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส ปริวาสํ เทติ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, มานตฺตารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ – มานตฺตารหํ อเพฺภติ, อพฺภานารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, อุปสมฺปทารหํ อเพฺภติ, เอวํ โข, อุปาลิ, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหตี''ติฯ

๔๐๓. ''โยนุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺม''นฺติฯ ''โย นุ โข, ภเนฺต, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป…. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป…. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. นิยสฺสกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ…เป…. ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ…เป…. อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ…เป…. มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ…เป…. อพฺภานารหํ อเพฺภติ, อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, ธมฺมกมฺมํ นุ โข ตํ, ภเนฺต, วินยกมฺม''นฺติ? ''ธมฺมกมฺมํ ตํ, อุปาลิ, วินยกมฺมํ''ฯ

''โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ อนติสาโร โหติ ฯ โย โข, อุปาลิ, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ …เป…. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป…. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. นิยสฺ

สกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ…เป…. ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ…เป. … ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ…เป…. อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ปริวาสารหสฺส ปริวาสํ เทติ…เป…. มูลาย ปฏิกสฺสนารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ…เป…. มานตฺตารหสฺส มานตฺตํ เทติ…เป…. อพฺภานารหํ อเพฺภติ, อุปสมฺปทารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข, อุปาลิ, ธมฺมกมฺมํ โหติ วินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ อนติสาโร โหตี’’ติฯ

๔๐๔. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – โย โข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ สติวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ…เป…. สติวินยารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… สติวินยารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ … สติวินยารหสฺส ปริวาสํ เทติ… สติวินยารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… สติวินยารหสฺส มานตฺตํ เทติ… สติวินยารหํ อเพฺภติ… สติวินยารหํ อุปสมฺปาเทติ, เอวํ โข , ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ

๔๐๕. โย โข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ อมูฬฺหวินยารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. อมูฬฺหวินยารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส ปริวาสํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อมูฬฺหวินยารหํ อเพฺภติ… อมูฬฺหวินยารหํ อุปสมฺปาเทติ… อมูฬฺหวินยารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ

๔๐๖. โยโข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ…เป…. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส… นิยสฺสกมฺมารหสฺส… ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส… ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส… อุเกฺขปนียกมฺมารหสฺส… ปริวาสารหํ… มูลายปฏิกสฺสนารหสฺส… มานตฺตารหํ… อพฺภานารหํ… อุปสมฺปทารหสฺส สติวินยํ เทติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหติฯ โย โข, ภิกฺขเว, สมโคฺค สโงฺฆ อุปสมฺปทารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ…เป…. อุปสมฺปทารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรติ… อุปสมฺปทารหสฺส ปริวาสํ เทติ… อุปสมฺปทารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ… อุปสมฺปทารหสฺส มานตฺตํ เทติ… อุปสมฺปทารหํ อเพฺภติ, เอวํ โข, ภิกฺขเว, อธมฺมกมฺมํ โหติ อวินยกมฺมํฯ เอวญฺจ ปน สโงฺฆ สาติสาโร โหตีติฯ

อุปาลิปุจฺฉากถา นิฏฺฐิตาฯ

อุปาลิปุจฺฉาภาณวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโยฯ

๒๔๒. ตชฺชนียกมฺมกถา

๔๐๗. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติ ฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ

๔๐๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ

๔๐๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโกกลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ

สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ

๔๑๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโกวิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ

๔๑๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํเอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺสตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ

ตชฺชนียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๓. นิยสฺสกมฺมกถา

๔๑๒. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ พาโล อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป…. ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป….ฯ

ยถา เหฏฺฐา, ตถา จกฺกํ กาตพฺพํฯ

นิยสฺสกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๔. ปพฺพาชนียกมฺมกถา

๔๑๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโรฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป…. ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป….ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํ ฯ

ปพฺพาชนียกมฺมกตา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๕. ปฏิสารณียกมฺมกถา

๔๑๔. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คิหี อโกฺกสติ ปริภาสติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ คิหี อโกฺกสติ ปริภาสติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป…. ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป….ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปฏิสารณียกมฺมกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๖. อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกถา

๔๑๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกถา นิฎฺฐิตาฯ

๒๔๗. อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกถา

๔๑๖. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฎิกาตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฎิกาตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติ ฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฎิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกถา นิฎฺฐิตาฯ

๒๔๘. อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกถา

๔๑๗. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฎฺฐึ ปฎินิสฺสชฺชิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฎฺฐึ ปฎินิสฺสชฺชิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกโต อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฎินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

๒๔๙. ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๑๘. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ

๔๑๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ

๔๒๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติ ฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข,

อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ

๔๒๑. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ

๔๒๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สงฺเฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธมฺมปติรูปเกน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ

ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน สมเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหาปิ อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ ธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ

ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๐. นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๑. ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๔. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ , เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิํ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๒. ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๕. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๓. อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๖. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๔. อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา

อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ – อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๕. อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๒๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺสปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ โส ตมฺหา อาวาสา อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉติฯ ตตฺถปิ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อิมสฺส โข, อาวุโส, ภิกฺขุโน สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสทฺธํ – อธเมฺมน วเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา''ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ… อธเมฺมน สมคฺคา…เป.… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคา…เป.…ฯ

จกฺกํ กาตพฺพํฯ

อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๖. ตชฺชนียกมฺมวิวาทกถา

๔๒๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ''อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก…เป.… สเงฺฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา''ติ ฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺโฐ สโงฺฆ วิวทติ – ''อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม''นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อธเมฺมน วคฺคกมฺม''นฺติ, เย จ เต

ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธมฺเมน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๑. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโก หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺเมน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺเมน วคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺสตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๓๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.…สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก โหติ…เป.… สงฺเฆ อธิกรณการโกฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

ตชฺชนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๗. นิยสฺสกมฺมวิวาทกถา

๔๓๔. อิธปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ พาโล โหติ อพฺยโตฺต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ พาโล อพฺยโตฺต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสโฏฺฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสเคฺคหิฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป…. อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ , ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

นิยสฺสกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๘. ปพฺพาชนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโรฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ กุลทูสโก ปาปสมาจาโรฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป…. อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปพฺพาชนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๕๙. ปฏิสารณียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คิหี อโกฺกสติ ปริภาสติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ คิหี อโกฺกสติ ปริภาสติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํกโรมา’’ติฯ เตตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป…. อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปฏิสารณียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๐. อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๑. อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมนวคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ; เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๒. อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา

๔๓๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรนฺติ – อธมฺเมน วคฺคา…เป.… อธมฺเมน สมคฺคา… ธมฺเมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สงฺโฆ วิวทติ – ‘‘อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเม ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุกฺเขปนียกมฺมวิวาทกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๓. ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๑. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อธเมฺมน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๒. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส , ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธเมฺมน วคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธเมฺมน วคฺคกมฺม’’นฺติ เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๓. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน วคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร , ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

๔๔๔. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ตชฺชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ตชฺชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ตชฺชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

ตชฺชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๔. นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๕. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน นิยสฺสกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ , นิยสฺสสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส นิยสฺสกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป.… อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว , เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ [อิเม (สี. สฺยา. เอวมุปริปิ)] ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

นิยสฺสกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๕. ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๖. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปพฺพาชนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปพฺพาชนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป.… อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปพฺพาชนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๖. ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๗. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปฏิสารณียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปฏิสารณียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป…. อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกนวคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ , ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ อิเมตฺตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

ปฏิสารณียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๗. อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๘. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป.… อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรโฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อทสฺสเน อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๘. อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๔๙. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม

อุเกฺขปนียกมฺมํปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส อาปตฺติยา อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป.… อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏิกเมฺม อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๖๙. อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา

๔๕๐. อิธ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ ตตฺร เจ ภิกฺขูนํ เอวํ โหติ – ‘‘อยํ โข, อาวุโส, ภิกฺขุ สเงฺฆน ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมกโต สมฺมา วตฺตติ, โลมํ ปาเตติ, เนตฺถารํ วตฺตติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียสฺส กมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธึ ยาจติฯ หนฺทสฺส มยํ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภมา’’ติฯ เต ตสฺส ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสเมฺภนฺติ – อธเมฺมน วคฺคา…เป.… อธเมฺมน สมคฺคา… ธเมฺมน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน วคฺคา… ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคาฯ ตตฺรฏฺฐ สโงฺฆ วิวทติ – ‘‘อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อธเมฺมน สมคฺคกมฺมํ, ธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน วคฺคกมฺมํ, ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺมํ, อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติฯ ตตฺร, ภิกฺขเว, เย เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘ธมฺมปติรูปเกน สมคฺคกมฺม’’นฺติ, เย จ เต ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺม’’นฺติ, อิเม ตตฺถ ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ อิเมปิ ปญฺจ วารา สํขิตฺตาฯ

อปฺปฏินิสฺสเคฺค อุเกฺขปนียกมฺมปฏิปฺปสฺสทฺธิกถา นิฏฺฐิตาฯ

จเมฺปยฺยกฺขนฺธโก นวโมฯ

๒๗๐. ตสฺสุทฺทานํ

จมฺปายํภควา อาสิ, วตฺถุ วาสภคามเก;
อาคนฺตุกานมุสฺสุกฺกํ, อกาสิ อิจฺฉิตพฺพเก [อิจฺฉิตพฺพโก (ก.)]ฯ

ปกตญฺญุโนติ ญตฺวา, อุสฺสุกฺกํ น กรี ตทา;
อุกฺขิโตฺต น กโรตีติ, สาคมา ชินสนฺติเกฯ

อธเมฺมนวคฺคกมฺมํ, สมคฺคํ อธเมฺมน จ;
ธเมฺมน วคฺคกมฺมญฺจ, ปติรูปเกน วคฺคิกํฯ

ปติรูปเกน สมคฺคํ, เอโก อุกฺขิปเตกกํ;

เอโก จ เทฺว สมฺพหุเล, สงฺฆํ อุกฺขิปเตกโกฯ

ทุเวปิ สมฺพหุลาปิ, สโงฺฆ สงฺฆญฺจ อุกฺขิปิ;
สพฺพญฺญุปวโร สุตฺวา, อธมฺมนฺติ ปฏิกฺขิปิฯ

ญตฺติวิปนฺนํ ยํ กมฺมํ, สมฺปนฺนํ อนุสาวนํ;
อนุสฺสาวนวิปนฺนํ, สมฺปนฺนํ ญตฺติยา จ ยํฯ

อุภเยน วิปนฺนญฺจ, อญฺญตฺร ธมฺมเมว จ;
วินยา สตฺถุ ปฏิกฺุฏฺฐํ, กุปฺปํ อฏฺฐานารหิกํฯ

อธมฺมวคฺคํสมคฺคํ, ธมฺม ปติรูปานิ เย ทุเว;
ธเมฺมเนว จ สามคฺคิํ, อนุญฺญาสิ ตถาคโตฯ

จตุวโคฺค ปญฺจวโคฺค, ทสวโคฺค จ วีสติ;
ปโรวีสติวโคฺค จ [อติเรกวีสติวโคฺค (สฺยา.)], สโงฺฆ ปญฺจวิโธ ตถาฯ

ฐเปตฺวา อุปสมฺปทํ, ยญฺจ กมฺมํ ปวารณํ;
อพฺภานกเมฺมน สห, จตุวเคฺคหิ กมฺมิโกฯ

ทุเว กเมฺม ฐเปตฺวาน, มชฺฌเทสูปสมฺปทํ;
อพฺภานํ ปญฺจวคฺคิโก, สพฺพกเมฺมสุ กมฺมิโกฯ

อพฺภาเนกํ ฐเปตฺวาน, เย ภิกฺขู ทสวคฺคิกา;
สพฺพกมฺมกโรสโงฺฆ, วีโส สพฺพตฺถ กมฺมิโกฯ

ภิกฺขุนีสิกฺขมานา, จ สามเณโร สามเณรี;
ปจฺจกฺขาตนฺติมวตฺถู, อุกฺขิตฺตาปตฺติทสฺสเนฯ

อปฺปฏิกเมฺม ทิฏฺฐิยา, ปณฺฑโก เถยฺยสํวาสกํ;
ติตฺถิยา ติรจฺฉานคตํ, มาตุ ปิตุ จ ฆาตกํฯ

อรหํ ภิกฺขุนีทูสิ, เภทกํ โลหิตุปฺปาทํ;
พฺยญฺชนํ นานาสํวาสํ, นานาสีมาย อิทฺธิยาฯ

ยสฺส สโงฺฆ กเร กมฺมํ, โหเนฺตเต จตุวีสติ;
สมฺพุเทฺธน ปฏิกฺขิตฺตา, น เหเต คณปูรกาฯ

ปาริวาสิกจตุโตฺถ, ปริวาสํ ทเทยฺย วา;
มูลา มานตฺตมเพฺภยฺย, อกมฺมํ น จ กรณํฯ

มูลาอรหมานตฺตา, อพฺภานารหเมว จ;

น กมฺมการกา ปญฺจ, สมฺพุเทฺธน ปกาสิตาฯ

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา จ, สามเณโร สามเณริกา;
ปจฺจกฺขนฺติมอุมฺมตฺตา, ขิตฺตาเวทนทสฺสเนฯ

อปฺปฏิกเมฺม ทิฏฺฐิยา, ปณฺฑกาปิ จ พฺยญฺชนา [อิโต ปรํ สฺยามมูเล ทิยฑฺฒคาถาหิ อภพฺพปุคฺคลา สมตฺตํ ทสฺสิตา];
นานาสํวาสกา สีมา, เวหาสํ ยสฺส กมฺม จฯ

อฏฺฐารสนฺนเมเตสํ,ปฏิโกฺกสํ น รุหติ;
ภิกฺขุสฺส ปกตตฺตสฺส, รุหติ ปฏิโกฺกสนาฯ

สุทฺธสฺส ทุนฺนิสาริโต, พาโล หิ สุนิสฺสาริโต;
ปณฺฑโก เถยฺยสํวาโส, ปกฺกโนฺต ติรจฺฉานคโตฯ

มาตุ ปิตุ อรหนฺต, ทูสโก สงฺฆเภทโก;
โลหิตุปฺปาทโก เจว, อุภโตพฺยญฺชโน จ โยฯ

เอกาทสนฺนํ เอเตสํ, โอสารณํ น ยุชฺชติ;
หตฺถปาทํ ตทุภยํ, กณฺณนาสํ ตทูภยํฯ

องฺคุลิ อฬกณฺฑรํ, ผณํ ขุโชฺช จ วามโน;
คณฺฑี ลกฺขณกสา, จ ลิขิตโก จ สีปทีฯ

ปาปาปริสกาโณ จ, กุณี ขโญฺช หโตปิ จ;
อิริยาปถทุพฺพโล, อโนฺธ มูโค จ พธิโรฯ

อนฺธมูคนฺธพธิโร มูคพธิรเมว จ;
อนฺธมูคพธิโร จ, ทฺวตฺตึเสเต อนูนกาฯ

เตสํโอสารณํ โหติ, สมฺพุเทฺธน ปกาสิตํ;
ทฏฺฐพฺพา ปฏิกาตพฺพา, นิสฺสเชฺชตา น วิชฺชติฯ

ตสฺส อุเกฺขปนา กมฺมา, สตฺต โหนฺติ อธมฺมิกา;
อาปนฺนํ อนุวตฺตนฺตํ, สตฺต เตปิ อธมฺมิกาฯ

อาปนฺนํ นานุวตฺตนฺตํ, สตฺต กมฺมา สุธมฺมิกา;
สมฺมุขา ปฏิปุจฺฉา จ, ปฏิญฺญาย จ การณาฯ

สติอมูฬฺหปาปิกา, ตชฺชนีนิยเสฺสน จ;
ปพฺพาชนีย ปฏิสาโร, อุเกฺขปปริวาส จฯ

มูลา มานตฺตอพฺภานา, ตเถว อุปสมฺปทา;
อญฺญํ กเรยฺย อญฺญสฺส, โสฬเสเต อธมฺมิกาฯ

ตํ ตํ กเรยฺย ตํ ตสฺส, โสฬเสเต สุธมฺมิกา;
ปจฺจาโรเปยฺย อญฺญญฺญํ, โสฬเสเต อธมฺมิกาฯ

เทฺว เทฺว ตมฺมูลกํ ตสฺส [เทฺว เทฺว มูลา กตา กสฺส (สฺยา.), โทโทตมูลกนฺตสฺส (ก.)],
เตปิ โสฬส ธมฺมิกา;
เอเกกมูลกํ จกฺกํ, ‘‘อธมฺม’’นฺติ ชิโนพฺรวิฯ

อกาสิ ตชฺชนียํ กมฺมํ, สโงฺฆ ภณฺฑนการโก;
อธเมฺมน วคฺคกมฺมํ, อญฺญํ อาวาสํ คจฺฉิ โสฯ

ตตฺถาธเมฺมน สมคฺคา, ตสฺส ตชฺชนียํ กรุํ;
อญฺญตฺถ วคฺคาธเมฺมน, ตสฺส ตชฺชนียํ กรุํฯ

ปติรูเปน วคฺคาปิ, สมคฺคาปิ ตถา กรุํ;
อธเมฺมน สมคฺคา จ, ธเมฺมน วคฺคเมว จฯ

ปติรูปเกน วคฺคา จ, สมคฺคา จ อิเม ปทา;
เอเกกมูลกํ กตฺวา, จกฺกํ พเนฺธ วิจกฺขโณฯ

พาลาพฺยตฺตสฺส นิยสฺสํ, ปพฺพาเช กุลทูสกํ;
ปฏิสารณียํ กมฺมํ, กเร อโกฺกสกสฺส จฯ

อทสฺสนาปฺปฏิกเมฺม , โย จ ทิฏฺฐึ น นิสฺสเชฺช;
เตสํ อุเกฺขปนียกมฺมํ, สตฺถวาเหน ภาสิตํฯ

อุปริ นยกมฺมานํ [อุปวินยกมฺมานํ (สฺยา.), อุเกฺขปนียกมฺมานํ (ก.)]ปโญฺญ ตชฺชนียํ
นเย;
เตสํเยว อนุโลมํ, สมฺมา วตฺตติ ยาจิเต [ยาจติ (สฺยา.), ยาจิโต (สี.)]ฯ

ปสฺสทฺธิ เตสํ กมฺมานํ, เหฏฺฐา กมฺมนเยน จ;
ตสฺมึ ตสฺมึ ตุ กเมฺมสุ, ตตฺรฏฺโฐ จ วิวทติฯ

อกตํ ทุกฺกฏเญฺจว, ปุนกาตพฺพกนฺติ จ;
กเมฺม ปสฺสทฺธิยา จาปิ, เต ภิกฺขู ธมฺมวาทิโนฯ

วิปตฺติพฺยาธิเต ทิสฺวา, กมฺมปฺปเตฺต มหามุนิ;
ปฏิปฺปสฺสทฺธิมกฺขาสิ, สลฺลกโตฺตว โอสธนฺติฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถูนิ ฉตฺตึสาติฯ

จเมฺปยฺยกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ